

Land og by i middelalderen

- et netværk med 20 års erfaring

Af Lennart S. Madsen, museumsinspektør, Haderslev Museum.

Symposierækken "Land og by i middelalderen" blev startet over en flaske cognac foran en skurvogn under udgravningen af Skt. Jørgensgården i Odense i sensommeren 1980. Initiativtagernes udgangspunkt var en i de år stadig stigende interesse både blandt historikere og middelalderarkæologer for studiet af ligheder og modsætninger mellem det middelalderlige by- og landsamfund. Denne forskning fandt sted indenfor forskellige fagområder med baggrund i forskellige metodiske og teoretiske forudsætninger, men det var et stort problem, at der fandtes meget få muligheder for en diskussion de enkelte fagområder imellem.

Det første symposium

Da cognacflasken var tom, var grundlaget for et symposium skabt. Formålet skulle være at give en række yngre forskere og specialestuderende fra fagene historie, middelalderarkæologi og europæisk etnologi - både fra Danmark og Sverige - mulighed for at mødes og diskutere emnet med udgangspunkt i oplæg fra de forskellige deltagere. Denne debat skulle gerne medvirke til en varig nedbrydning af faggrænserne indenfor studiet af middelalderen, samt give den enkelte forsker mulighed for at facettere sit videnskabelige arbejde gennem dialogen med forskere fra andre fagområder.

Det første symposium blev afholdt i Førslev Præstegård på Sjælland i den sidste weekend i oktober, 1982. Der deltog godt 30 forskere repræsenterende de ovennævnte fagområder og indlæggene spændte fra vendiske islæt i Danmarks ældste middelalder til ulovlige havne i senmiddelalderen. Under den afsluttende diskussion stod det hurtigt klart, at der var et stort ønske om at fortsætte, og der blev blandt deltagerne nedsat en planlægningsgruppe, der skulle arrangere det næste møde. De afholdte foredrag blev, efter planen, udgivet i en forholdsvis uprætentiøs symposieberetning, hvilket indebar, at arrangementsgruppen ud over at arrangere næste møde også måtte arbejde med at få udgivet en rapport.

- og de næste

Siden Førslev Præstegård 1982 har der hvert år i den sidste weekend i oktober været afholdt et symposium med titlen "Land og by i middelalderen." Der udviklede sig hurtigt et forholdsvis fast skema for symposierne, et skema, der uden tvivl har medvirket kraftigt til at det har været muligt at fortsætte symposierækken igennem nu 20 år. Hovedreglerne har været følgende:

Emnet: Hovedtemaet var i forvejen bredt, og det stod fra begyndelsen klart, at temaet fortsat skulle være meget bredt, således at der blev givet mulighed for at så mange som muligt kunne præsentere emner indenfor middelalderforskningen, at en bred deltagerkreds kunne fastholdes og at dialogen mellem de forskellige fagområder, der beskæftiger sig med middelalderen, kunne udvikles.

Deltagerne: Det har igennem alle årene været fastholdt, at deltagerkredsen skulle være så bred som muligt. Den tværfaglige meningsudveksling er et af symposiets hovedformål. Historikere og middelalderarkæologer har naturligvis udgjort hovedstammen, men også forhistorisk arkæologi, europæisk etnologi, kulturgeografi, numismatik, antropologi, forskellige naturvidenskabsfag og arkitektstudiet har været repræsenteret. Deltagerne er hovedsagelig kommet fra Danmark og Sverige, men også forskere fra Norge, Ålandsøerne og Tyskland har deltaget. Fra starten var

symposiet rettet mod “yngre forskere og specialestuderende”. Som tiden er gået, er nogle af de yngre forskere ikke så unge mere, men nye forskere og specialestuderende kommer løbende til. Ved sidste optælling har omkring 350 personer igennem årene deltaget i et eller flere symposier.

Stedet: Der blev fra starten af lagt op til, at hvert møde skulle afholdes et nyt sted. Der blev hurtigt indført den regel, at det skulle foregå et eller andet sted inden for det middelalderlige danske rige. Dette er i den forløbne tid blevet håndhævet strengt, således at snart sagt intet sted i det middelalderlige danske rige ikke har haft besøg af symposiet. 10-års jubilæet blev således fejret på Gotland og 20-års jubilæet på Hallig Hooge i Vadehavet.

Formen: Land og by i middelalderen har altid været et uformelt forum. Således er symposiet blevet afholdt i forholdsvis uprætentiøse omgivelser, hvor deltagerne selv har stået for madlavning, opvask og lignende. Det fremmer i høj grad det sociale aspekt og kan varmt anbefales. Deltagerprisen har været holdt på et minimum (ca. 500 kr.) og alle, også foredragsholderne, har betalt. I de første år søgte vi forskellige fonde om midler til afholdelsen, men de fleste penge gik til publikationen, og fondenes interesse ophører, når man først har søgt og fået nogle gange. I de sidste mange år har “Land og by i middelalderen” derfor kørt uden fondstilskud, men med sikkerhed i en - meget lille - formue, der er opbygget gennem årene.

Antallet af foredrag har ligget på ca. 12 og lørdag eftermiddag har været helliget en ekskursion til middelalderlige monumenter i omegnen. Symposiet er altid blevet afsluttet med at det følgende års arrangørgruppe er blevet valgt, og mødestedet udpeget.

Publikation: I de første 6 år blev foredragene samt et diskussionsreferat trykt i en publikationsrække med samme navn som symposiet. Dette var i de år konstant ved at tage livet af arrangørerne og af symposiet selv. Problemerne med at skaffe penge, få forfatterne til at aflevere, lave opsætning, læse korrektur etc. bevirkede, at man hurtigt løb sur i det. Efter at nr. 6 i rækken var blevet trykt, blev det derfor vedtaget at ophøre med at udgive disse publikationer, en beslutning, der i høj grad har medvirket til symposiets levedygtighed (restoplaget er til salg hos Middelalderarkæologisk Nyhedsbrev på Moesgård).

Arrangørerne: I de første år var der en fast gruppe af arrangører repræsenterende forskellige fag både fra Danmark og Sverige. Efterhånden skete der udskiftninger i gruppen og i de seneste år er gruppen blevet fornyet løbende, således at den består af en blanding af erfarne arrangører og helt nye kræfter. En stor fordel har det dog været, at der i de seneste år har været en fast sekretær/kasserer, der har sørget for at holde arrangørgruppen på ret kurs.

Erfaringer og gode råd

Igennem de 20 år “Land og by i middelalderen” foreløbig har eksisteret er der draget nogle erfaringer, som måske kan komme andre “netværksarrangører” til gode.

- Dyre hoteller og dyre middage kan være meget gode, men det er meget hyggeligere og mere udbytterigt at stå i køkkenet og diskutere, mens man skræller kartofler, og det er heller ikke så dyrt.
- En publikation kan være meget gavnlig, men den koster, er besværlig at lave og dræner arrangørerne for energi.
- Forvent ikke noget umiddelbart udbytte. Hovedformålet med et “netværk” som Land og by i middelalderen er, at deltagerne lærer hinanden at kende, og at der i kraft heraf over tid etableres en gruppe af personer, der kender og kan bruge hinanden i det daglige.
- Temaet skal være så bredt, at man sikrer en bred deltagerkreds og ikke mindst en fornyelse heraf. Der skal hele tiden kunne komme nye til.
- Skift ud i arrangørgruppen, så det ikke bliver “Tordenskjolds soldater,” der arrangerer.